

Washingtonská smlouva

Washington D.C., 4.dubna 1949

Smlouva vstoupila v platnost 24. srpna 1949

Washingtonská smlouva se skládá z preambule a 14 článků. V preambuli smluvní strany „potvrzují svoji víru v cíle a zásady Charty OSN a svoji touhu žít v míru se všemi národy a všemi vládami.“ Vyjadřují odhodlání „hájit svobodu, společné dědictví a kulturu svých národů, založenou na zásadách demokracie, svobody jednotlivce a právního řádu,“ snahu „podporovat stabilitu a blahobyt národů v severoatlantickém prostoru“ a rozhodnutí „spojit své úsilí o kolektivní obranu a zachování míru a bezpečnosti.“

Smlouva se v několika bodech odkazuje na Chartu OSN a nemá být vykládána žádným způsobem jako by se dotýkala povinností, které státům vyplývají z Charty a zodpovědnosti Rady bezpečnosti za zachování světového míru a bezpečnosti. Paralelně k Chartě OSN smlouva stanovuje, že smluvní strany se zavazují urovnávat veškeré mezinárodní spory, v nichž mohou být účastny, mírovými prostředky tak, aby nebyl ohrožen mezinárodní mír, bezpečnost a spravedlnost, a zdržet se ve svých mezinárodních vztazích hrozby silou nebo použití síly jakýmkoli způsobem neslučitelným s cíli OSN. Smluvní strany mají také usilovat o vyloučení konfliktu ze své mezinárodní hospodářské politiky a podporovat hospodářskou spolupráci mezi všemi smluvními stranami jednotlivě nebo společně.

Smlouva se dotýká i vnitřního uspořádání členských stát, když je zavazuje k posilování jejich svobodných institucí a usilování o lepší porozumění zásadám, na nichž jsou tyto instituce založeny.

Vojenský rozměr smlouvy je dán jejím 3. a 5. článkem. Členské státy se zavazují rozvíjet svoji individuální i kolektivní schopnost odolat ozbrojenému útoku. V klíčovém 5. článku smlouvy se stanovuje, že ozbrojený útok proti jednomu nebo více členským státům bude považován za útok proti všem. Dojde-li k takovému útoku jsou smluvní strany zavázány k vzájemné pomoci včetně použití ozbrojených sil. Jedná se tak o uplatnění práva na individuální nebo kolektivní sebeobranu uznaného článkem 51 Charty OSN. Ve smlouvě tedy není uveden žádný konkrétní stát proti kterému je aliance zaměřena. 5. článek smlouvy byl poprvé aktivován po útocích z 11. září 2001.

Smlouva nemá univerzální platnost, co se týče územního vymezení. Za ozbrojený útok na jednu nebo více smluvních stran se pokládá pouze ozbrojený útok na území kterékoli smluvní strany v Evropě nebo Severní Americe, (na Alžírské departamenty Francie), na území Turecka nebo na ostrovy pod jurisdikcí kterékoli smluvní strany v severoatlantickém prostoru severně od obratníku Raka. A dále pak útok na ozbrojené síly, lodě či letadla kterékoli smluvní strany, jež se nacházejí na těchto územích nebo nad nimi nebo na kterémkoli jiném území v Evropě, kde byla umístěna okupační vojska kterékoli smluvní strany v den vstupu této smlouvy v platnost, nebo ve Středozemním moři, nebo v severoatlantickém prostoru jižně od obratníku Raka.

3. článek smlouvy stanovuje mechanismus konzultací pro případ, kdy podle názoru kterékoli členského státu bude ohrožena územní celistvost, politická nezávislost nebo bezpečnost kterékoli smluvní strany.

Smlouva stanovuje, že žádný členský stát nemá přijmout žádný mezinárodní závazek, který by byl v rozporu se Severoatlantickou smlouvou.

Co se týče institucionálního rámce, tak smlouva zřizují Radu, v níž je každá členský stát zastoupen, a která projednává věci týkající se plnění této smlouvy. Rada má zřídit takové pomocné orgány, jaké mohou být potřebné. Výslovně se ve smlouvě hovoří o výboru pro obranu, který má doporučovat opatření nutná k plnění článků 3 a 5 smlouvy.

Přístupování k smlouvě (k NATO) je možné na základě jednomyslného souhlasu stávajících členů. Přistupující má být podle smlouvy schopen napomáhat rozvoji zásad této smlouvy a přispět k bezpečnosti severoatlantického prostoru. Uložením listinu o přistoupení u vlády Spojených států amerických se stává nový smluvní stát smluvní stranou.

Smlouva je změnitelná poté, co bude v platnosti deset let.

Po dvaceti letech platnosti smlouvy může kterákoli smluvní strana odstoupit od smlouvy rok poté, co podá oznámení o odstoupení vládě Spojených států amerických, která vyrozumí vlády ostatních smluvních stran o každém oznámení o odstoupení.

WS smlouva je smlouvou o kolektivní obraně, která není vymezena vůči žádnému konkrétnímu státu, ale má určité územní vymezení a je to také smlouva, které se kromě svých vlastních ustanovení výrazně opírá i o Chartu OSN.